

Nowe stanowisko *Cordulegaster boltonii* (DONOVAN, 1807) (Odonata: Cordulegastriidae) w jego izolowanej wyspie areału w Puszczy Rominckiej

New locality of Golden-ringed Dragonfly *Cordulegaster boltonii* (DONOVAN, 1807) (Odonata: Cordulegastriidae) in its disjunct range in the Romincka Forest

Mirosława KALEJTA¹, Paweł BUCZYŃSKI²

¹ ul. Alfreda Wierusza-Kowalskiego 13/38, 16-400 Suwałki, e-mail: mira0512@onet.eu

² Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Instytut Nauk Biologicznych, Katedra Zoologii i Ochrony Przyrody, ul. Akademicka 19, 20-033 Lublin, ORCID: 0000-0003-4009-1755, e-mail: pawbucz@gmail.com

Abstract: *Cordulegaster boltonii* was recorded on 11th August 2022 on the River Bludzia near the Bludzie forester's lodge (N 54.323489; E 22.575684) in north-eastern Poland. This is the fifth locality of the species in the Romincka Forest. These five localities (one in Russia and four in Poland), together with two other localities in the Suwalski Landscape Park, form a disjunct area of the species' distribution situated ca. 300 km east of its contiguous range. It is very likely that there are more localities inhabited by this species in north-eastern Poland.

Key Words: new record, distribution, Poland, Russia, habitat.

Pierwsza autorka tej pracy prowadziła obserwacje ważek w Puszczy Rominckiej. Jest to region geograficzny – mezoregion Pojezierza Litewskiego (SOLON i in. 2019) – i zarazem jeden z większych kompleksów leśnych w Polsce północno-wschodniej, choć warto zaznaczyć, że granice Puszczy w ujęciu geograficznym i jako kompleksu leśnego nie w pełni się pokrywają.

Ryc. 1. Rzeka Bludzia poniżej mostu koło leśniczówki Bludzie i samiec *Cordulegaster boltonii* odpoczywający na barierce mostu.

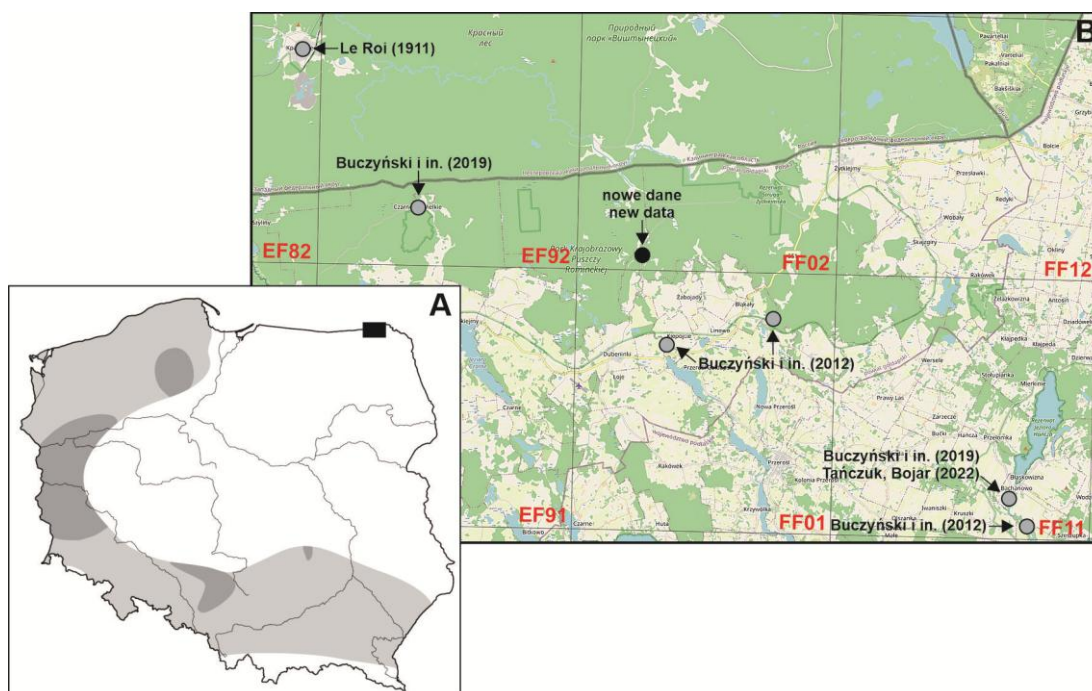
Fig. 1. The River Bludzia below the bridge near the Bludzie forester's lodge and a male *Cordulegaster boltonii* resting on the bridge railing.

W dniu 11 VIII 2022 r. na moście nad rzeką Bludzią w pobliżu leśniczówki Bludzie (N 54.323489; E 22.575684; UTM FF02), sfotografowano 1♂ *Cordulegaster boltonii* (DONOV.) (Ryc. 1). Przysiadł on na krótko na barierce mostku nad rzeczką, po czym odleciał.

Bludzia jest w miejscu obserwacji rzeką niewielką, o szerokości do ok. 5 m i głębokości do kilkudziesięciu centymetrów. Płyne przez obszar z przerzedzonymi drzewami, otoczony gęstszym lasem liściastym. Woda jest klarowna, lekko brązowa, nurt umiarkowanie szybki. Dno jest piaszczyste i piaszczysto-żwirowe, lokalnie z nalotami mułu. W nurcie rosną miejscami liście podwodne i nadwodne strzałki (*Sagittaria* sp.). Brzeg jest porośnięty roślinnością zielną.

Obserwacje w tym miejscu są prowadzone od 2017 r. Co roku stwierdzany był smaglec ogonokleszcz *Onychogomphus forcipatus* (LINNAEUS, 1758.) (w liczbie kilku osobników), zwykle też trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* (FOURCROY, 1758.) – choć nie widziano jej w 2022 r. W pobliżu rzeki, w promieniu 2 km od stanowiska *Cordulegaster boltonii*, w 2022 r. obserwowano też żagnicę siną *Aeshna cyanea* (O.F. MÜLLER, 1764) i husarza władcę *Anax imperator* LEACH, 1815, a w poprzednich latach również żagnicę wielką *Aeshna grandis* (LINNAEUS, 1758) i żagnicę jesienną *A. mixta* LATREILLE, 1805.

Obszar występowania *Cordulegaster boltonii* w Polsce ma formę łuku obejmującego wyżyny, pogórza i fragmenty niskich gór Polski południowej oraz pojezierza Polski zachodniej i północno-zachodniej – do Kaszub (BERNARD i in. 2009). Dalej na wschód, w Polsce północnej był on stwierdzany tylko na Pojezierzu Litewskim – nad Czarną Hańczą poniżej jez. Hańcza oraz właśnie w Puszczy Rominckiej (BUCZYŃSKI i in. 2012, 2019; TAŃCZUK, BOJAR 2022). Z danymi z Polski koresponduje odkryte już ponad 100 lat temu stanowisko w części rosyjskiej Puszczy (LE ROI 1911). Wskazuje to na istnienie izolowanej (ok. 300 km od stanowisk na Kaszubach), ale stabilnej wyspy arealu obejmującej Puszcze Romincką i Suwalski Park Krajobrazowy (BUCZYŃSKI i in. 2012) – co potwierdza każde kolejne stwierdzenie (lit. cyt.). Nowe stanowisko, już siódme, jest tego jeszcze jednym dowodem.

Ryc. 2. Występowanie *Cordulegaster boltonii* w Polsce (A) (wg BERNARDA i in. 2009) oraz w Puszczy Rominckiej i Suwalskim Parku Krajobrazowym (B) (źródło podkładu mapy: www.openstreetmap.org). Czerwonymi literami podpisano kwadraty UTM 10x10 km.

Fig. 2. Occurrence of *Cordulegaster boltonii* in Poland (A) (after BERNARD et al. 2009) and in the Romincka Forest and Suwalski Landscape Park (B) (source of background map: www.openstreetmap.org). The 10x10 km UTM square codes are shown in red.

Znane już stanowiska (Ryc. 2) leżą na tyle blisko siebie, że bez wątpienia zachodzi między zasiedlającymi je populacjami wymiana materiału genetycznego. Jednak jest bardzo prawdopodobne, że tych populacji jest więcej i są one gęściej rozmieszczone, a niektóre zajmują długie odcinki niektórych cieków, zaś brak danych o tym wynika tylko z niedostatku odpowiednich badań. Sprawdzenie tej hipotezy jest jednym z istotnych zadań dla przyszłych badaczy odonatofauny Puszczy Rominckiej. Niewykluczone też, że występowanie *C. boltonii* w Polsce północno-wschodniej nie jest ograniczone do Puszczy i do rzeki Czarnej Hańczy – pożądane są poszukiwania gatunku na innych obszarach.

Piśmiennictwo

- BERNARD R., BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G., WENDZONKA J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- BUCZYŃSKI P., DAWIDOWICZ Ł., JARSKA W., TOŃCZYK G. 2012. On the occurrence of *Cordulegaster boltonii* (DONOVAN, 1807) (Odonata: Cordulegastridae) in western part of the Lithuanian Lake District (Poland). *Zoology and Ecology*, 22 (3-4): 198-202.
- BUCZYŃSKI P., GÓRAL N., KUŚNIERZ A., POLAK M., TARKOWSKI A., WRÓBEL A. 2019. Materiały do znajomości ważek (Odonata) Suwalszczyzny i Podlasia (Polska północno-wschodnia). *Odonatrix*, 15 (10): 1-7.
- LE ROI O. 1911. Die Odonaten von Ostpreußen. *Schriften der Physikalisch-Ökonomischen Gesellschaft zu Königsberg*, 25: 13-30.
- SOLON J., BORZYSZKOWSKI J., BIDŁASIK M., RICHLING A., BADORA K., BALON J., BRZEZIŃSKA-WÓJCIK T., CHABUDZIŃSKI Ł., DOBROWOLSKI R., GRZEGORCZYK I., JODŁOWSKI M., KISTOWSKI M., KOT R., KRĄŻ P., LECHNIO J., MACIAS A., MAJCHROWSKA A., MALINOWSKA E., MIGOŃ P., MYGA-PIĄTEK U., NITA J., PAPIŃSKA E., RODZIK J., STRZYŻ M., TERPIŁOWSKI S., ZIAJA W. 2018. Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. *Geographia Polonica*, 91 (2): 143-170.
- TAŃCZUK A., BOJAR P. 2022. Potwierdzenie rozrodu *Cordulegaster boltonii* (DONOVAN, 1807) (Odonata: Cordulegastridae) w Czarnej Hańczy (Suwalski Park Krajobrazowy). *Wiadomości Entomologiczne*, 41 (1) (online 1N): 1-3.